

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

A kézdivásárhely városi és vidéki vadász-egyesület hivatalos közlönye.

Megjelenik hetenkint kétszer: **csütörtökön és vasárnap.**
Előfizetési árak: Egész évre 5 ft, félévre 2 ft 50 kr, negyedévre 1 ft 20 kr. — Egyes szám ára 5 kr. Községek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 4 ft-ért kap-
 lak a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez
(Dobay János Kézdi-Vásárhelytt) intézendők.

Kiadóhivatal: K.-Vásárhelytt az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetmények s előfizetési pénzek küldendők

Gabona uzsora.

Aki megfelelő tőke híjával gazdálkodik, az rászorul arra, hogy terményeire előleget vegyen fel a kereskedőtől. Szinte természetes, hogy ilyen esetekben az előre adott gabona árát is meghatározzák; még pedig, mivel az eladó gazda kényszerhelyzetben van, vagy legalább is a hitelező kereskedővel szemben az adós viszonya veszélyezi, s kinek pénze van, az minden üzletkötésnél előnyben van a szerződő felek közt: kétségtelen, hogy legtöbb esetben az előre eladott gabona árát a készpénz előleget adó kereskedő kikötése szerint állapítják meg.

Az üzlet ezen formáját elővásárlásnak nevezik. A kereskedők szívesen kötnek ily üzleteket, mert az előleggel lefoglalt gabonatermést számba veszik s a mennyiben nagyobb haszonra számítva, nem spekulálnak vele hosszabb ideig, nyomban eladják nekik megfelelő áron fogyasztó depot-iknak, s maguknak biztos nyereséget szereznek. A kereskedők nagyon szívesen kultiválják az ilyen üzletet, mert egyrésztől maguknak üzleti forgalmat biztosítanak, másrésztől az üzlet e fajtája alig jár rizikóval. A szolid kereskedő ugyanis előleget csak olyan termelőknél helyez el, kiknek realitásában teljesen megbizik, viszont vevőivel szemben is igyekszik a maga érdekeit lehetőleg biztosítani.

Természetesen semmi kifogást sem lehet az ellen tenni, hogy a kereskedő az ily üzlet mellett jelentékeny nyereséget rak zsebre, mert hisz az az üzlet természetes következménye; de az kétségtelen, hogy a termelő, ki a kész gabonát adja el, előnyben van az előre eladott gabona tulajdonosa fölött.

Azonban mégis gyakran megeskik, hogy az előre eladás időpontjában a folyó gabonaárak magasabbak s így az előre eladó nyer, nem a kereskedő rovására ugyan, hanem a viszonyok folytán s ez az, ami az előre való eladást azokra nézve is kívánatossá teszi, kiket egyébként gazdasági viszonyaik arra rá nem kényszerítenek.

Senki se ejthetne az üzlet ezen formája ellen egyetlen rosszaló szót. Hiszen a gazda jól teszi, ha az előre való eladásal segít a maga dolgán, akár azért, mert gazdaságának megfelelő forgalmi tőkével nem bír s a helyett, hogy váltóadósságot csinálna, inkább termése egy részét adja el előre, akár pedig azért, mert termésének esetleg neki megfelelő, jó árt akar biztosítani.

Mégis gyakran halljuk, hogy a gabonauzsora ellen a hírlapokban, törvényhatósági közgyűléseken történnek felszólalások s törvényhozási intézkedéseket követelnek.

Hogy mi az a gabona uzsora, annak tüzetes meghatározásával a felszólalások többnyire adósok maradnak.

Szokásos meghatározása rendszerint nem egyéb, mint az előre való eladás, melynek mivoltát, célját és tartalmát fentebb előadtuk. Egyéb meghatározást senki sem tud adni.

Ez ellen pedig tiltó, sőt büntető törvényt hozni, valóban lehetetlen, de oktan is volna. Mert hiszen az előre való eladás ép úgy javára válhat a termelőnek, mint a kereskedőnek. Az üzlet, az adás-vétel természetéből folyik ugyan, hogy egyik vagy másik szerződő fél veszíthet, illetve nyerhet, de még a veszteség mérve se állapíthatja meg a nyert fél ellen az uzsora vétségét, mert így minden üzletet be kellene tiltani. Ellenben senkit sem lehet törvényileg megakadályozni abban, hogy gazdasági terményeivel tetszése szerint spekuláljon, míg tetteiben a pazarlás, a gyöngélméjűség, vagy önrendelkezési képtelenség ismérvei meg nem nyilvánulnak, mely esetben van törvény az illető tönkremenésének megakadályozására.

Tapasztaltatott azonban, hogy némely uzsorás akként uzsoráskodik, hogy a hálójába kerített kliensétől uzsora-kölcsönének biztosítására, sőt az egész uzsoraüzlet leplezésére leendő gabonatermése eladásáról szerződést vesz. Az uzsoráskodás e

TÁRCZA.

Kézdi-Vásárhely város története.*)

Irta : Dobay János.

(Folytatás.)

Ez, az igazán szomorú eredmény arra indított engem, hogy kikutassam ezen igazán példátlan hanyatlás okait.

E célból beszereztem mindazon hivatalos adatokat, melyek születésre és halálozásra vonatkoznak s az országos statisztikai hivataltól bekértem az aránykérdéseket, melyekből összehasonlítás útján az emelkedés és hanyatlás kimutatható.

Nézetem szerint egy ország, vagy egy város népesedési viszonyaira nézve első sorban a születés és halálozás arányai bírnak jelentőséggel, a be- és kivándorlás csak másodsorban jöhetnek tekintetbe. Már most, ha Kézdi-Vásárhely várost az ország többi részeivel hasonlítjuk össze, következő eredményre jutunk.

Az országos statisztikai hivatal szerint Magyarországon évenként átlag 45 születés és 32 halálozás esik 1000 lélekre. Ezen átlagos eredménnyel szemben azonban némely vidékek roppant nagy különbséget tüntetnek fel, mert némely vidéken 60

születés is esik 1000 lélekre, másokban ellenben csak 35—36; ugyesintén a halálozási arányokkal is így vagyunk; némely helyen csupán 26 halálozás esik 1000 lakosra, másutt meg 40. Ezekből következik, hogy Magyarországon a legkedvezőbb népesedési viszonyok ott uralkodnak, a hol 60 születés és 25 halálozás esik ezer emberre, mi 35 lélekkel való évi szaporodás jelent, míg átlagos szaporodás csak 13 lélek ezer ember után.

Kézdi-Vásárhely városnak az 1881. évi népszámlálása szerint 5200 lakosa volt. Ezen számot véve fel alapul s az utolsó 10 év eredményét az ország többi részéről kiállított hivatalos adatokkal összehasonlítva, kijön az alig elhíheto eredmény, hogy K.-Vásárhely városban a halálozási arány az egész országban a legkedvezőbb, mert a legkisebb halálozási arányt véve (1000 ember után 25 lélek) 10 év alatt 5200 emberre 1300 halál esik, míg K.-Vásárhelyt ugyanezen időben 5200 lakosból csupán 1244 egyén halt el, tehát 56-tal kevesebb, mint az ország legkedvezőbb egészségügyi viszonyokkal bíró vidékén.

Kétségtelen dolog tehát, hogy K.-Vásárhelytt nem a gyakori halálozásban keresendő a népesség apadásának oka.

A statisztikai adatokat tovább vizsgálva, az igazi okot a születési viszonyokban találjuk meg.

E tekintetben a legkisebb arányszámot véve az összehasonlítás alapjául (1000 ember után 35 születési), azon eredményre jutok, hogy K.-Vásárhelyt a születési arány az egész országban a leg-

rosszabb, mert 10 év alatt Magyarországon a legkedvezőtlenebb viszonyok között is 5200 emberre 2100 születés jut, míg K.-Vásárhelytt csak 1383, tehát 716-tal kevesebb a legrosszabbnál is.

Mindezekből, mint számadatokon alapuló kétségbevonhatlan igazság derül ki, hogy K. Váshely város népességének apadását nem a sok halálozás, hanem a kevés születés okozza.

Es ez nézetem szerint sokkal nagyobb baj, mintha megfordítva volna, mert a kedvezőtlen halálózási arányokon erőlyesen javítani lehet, de a születést emelni nem.

Foglali özván ezen kérdéssel, megfigyeléseim s tapasztalataim alapján igyekeztem bár megközelítőleg is megállapítani ezen szomorú jelenség okait s vizsgálódásaim közben hirtelen, mint valóság lépett előtérbe az a népszájan forgó állítás, hogy a kézdí-vásárhelyi anyák mesterségs uton szabadulnak meg terhüktől. Ez a baj, melylyel a czivilizáció, s a nehezebbé vált életviszonyok ajándékozták meg társadalmunkat, meg van mindenütt, de annak na-gyobb jelentőséget tulajdonítani, mint a minővel bir, nem lehet s épen ezért -- mint egy tényezővel elszámolva -- mint kizárólagos okot megállapítani nem lenne helyes. Az anyák lelketlensége oly meg-döbbentő eredményeket, minőket a születési statisztika felmutat, elő nem idézhet.

(Vége következik.)

*) Mutatvány Háromszékvármegye közönségének most megjelent millenáris emlékkönyvéből.

fajtája az, melyet gabona uzsora alatt értenek, s törvényileg akarnak üldöztetni.

Ez azonban semmi más, mint közönséges uzsora-üzlet, melynek objektuma esetlegesen gabona. Ennek az üldözése nagyon is kívánatos. Hiszen az uzsoratorvény alkalmas arra, hogy az uzsorások megfékeztesse.

Mivel azonban a tisztességes kereskedők előre való vásárlásaihoz formájában — de nem céljában és tartalmában — nagyon hasonlatos így megjelölt gabona-uzsora, igen óvatosan kell azt a törvényt megalkotni, nehogy az uzsorások üldözése a becsületes kereskedőknek s a gazdaközönség érdekeinek is ártson.

Nézetünk szerint külön törvény alkotására nincs is szükség, hanem a bírói gyakorlatban kell azt megállapítani, hogy mi az elővétellel leplezett uzsora.

Ha a bíró azt maga meg nem tudná határozni, jóhírű kereskedők, mint szakértők mindenkor nyújthatnak neki biztos alapot az ítékezésre.

Meggondolatlanul azonban nem szabad beleavatkozni uzsora üldözés címén olyan dolgokba, melyek nemcsak ártatlan emberek tisztességét, hanem a gazdálkodás és kereskedelem jónak tapasztalt szokásait is érintenék.

Üldözni kell a bünt, bármely formában jelentkezik, de vigyázni kell, nehogy az orvosság rosszabb legyen a halálnál.

K.-Vásárhely város képviselő-testületének ülése.

F. hó 20-án írásban foglalt tárgysorozat tudatta a városatyákkal, hogy nagy és fontos ülésük lesz. A kik érdeklődnek az ügy iránt és meg akarnak felelni a nép bizalmának, ha rendkívüli körülmények nem gátolják, meg is szoktak jelenni.

Igy történt az most is.

Elnöklő polgármester Bartók Károly, katonás rövidséggel üdvözlőlvén a megjelenteket, a gyűlést megnyitja.

Jegyzőkönyv szokás szerinti felolvasása és hitelesítése után előterjesztett 12 városi képviselő aláírásával ellátott azon indítvány, hogy Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter ur az ország közszeretében álló, páratlan tevékenységű tanügyi vezére, e város és az egész székelység igaz barátja és pártfogója a város dispolgárává választassék.

Ugyszintén indítványoztatott, hogy a székelyek atyja, megyénk közszeret és tiszteletben álló főispánja, hatolyai Póta József ő nagyméltósága, kinek nemes szívjósága a szegény pór nép kunyhójától kezdve mindenfelé kihat, kinek alkotásai e megye közgazdasági, kulturális és ipari terén örök maradó becsüek, kinek állandó öröme csak az, ha székely fajunkat haladni, erősödni látja: szintén választassék városunk dispolgárává.

Mindkét indítvány egyhangú lelkesedéssel emeltetett határozattá, s megbízott polgármester, hogy e határozatról táviratilag értesítse ő nagyméltóságait és a dispolgári okmány kiállításáról, ünnepélyes átadásáról gondoskodjék.

Szívből gratulálhatunk a képviselőtestület eljárásához, mert a valódi érdem jutalmazása, elismerése mellett igyekezett oly polgárokkal erősíteni létszámunkat, kikre egy ország büszke, kiktől csak mindig szépet, jót és nemest várhatunk városunknak.

Éljenek soká!!

A belügyminiszter ur megtagadta jóváhagyását, hogy a város törzsvagyont képező 10 ezer forint a fogyasztási adótörlesztésre fordíttassék. Igen örvendtek neki, mert így teljesülésbe megy sok város atyának, a multkor is kifejtett azon óhaja,

hogy e rendkívüli tartozás évenként 1000 frttal való törlesztése kérelmeztesse a magas pénzügyminiszteriumtól. Mi teljes jó reménnyel vagyunk, hogy a magas pénzügyminiszterium, ha egyeseknek engedélyez részletlétést, úgy azt még kevésbé tagadja meg egy várostól, mely annyi deficizzel küzd.

Más apróbb ügyek elintézése és leiratok tudomásul vétele után, a polgári leányiskola felállításának kérdése tárgyalatott.

A városatyák ugyancsak sikra keltek mellette, ki egy, ki más módozattal állott elő. De mind megtört azon, hogy a városnak semmi fövedelemforrása nem nyílt, terhei szaporodnak és a közszükségletet fedezni képtelen.

A viharos tárgyalás eredménye egy bizottság kiküldése lett, mely hivatva van az ügyet minden oldalról tanulmányozni és javaslatát minél előbb megtenni.

Hogy mily elodázhatatlan ez ügy, e város polgárainak érdekével mennyire össze van forrva, mindnyájan tudjuk.

Most a nőegylet szállott sikra a nőkért, s reméljük e harcban minden jóra való egyén buzgón támogatja.

A város atyáinak pedig figyelmébe ajánljuk, hogy minden intézkedésük oda irányuljon, hogy a város népének szellemi és anyagi jólléte fokról-fokra emelkedjék, mert különben nagy feladatukat nem töltik be. Az ellenőrző, alkotó hatalom az övé, tegye meg tehát bármikor és bárhol a nép érdekét védő, emelő szent kötelességét. Mert nem a nép van ő érte, hanem ő a néprért!!

X. X.

Igazgatói jelentés.

Felolvasta a kézdívasárhelyi áll. ol. iskola gondnokságának f. évi jul. hó 14-én tartott ülésében M. Székely János, áll. isk. igazgató.)

(Folyt. és vége.)

II.

Áttérek most tanítótestületünk beléletére. Három irányu volt működésünk. A felsőbb rendeletek végrehajtása, a módszer egyöntetűsége s a nevelési eljárás ügyében való tanácskozás. E célból a tanév alatt 15 gyűlést tartottunk, törekvésem arra irányult, hogy minden határozatunkat a testületi szellem és egyetértés hassa át. Hogy sikerült-e, nem én vagyok hivatott megítélni.

Hogy nevelésünk vallásos szellemű legyen, nemcsak hogy minden vasárnapon, mikor az időjárás megengedte templomba vezettük tanítványainkat, hanem naponként imával kezdünk s imával végzünk munkáinkat s nagy súlyt helyeztem arra, hogy a tanulók a hittani órákon pontosan megjelenjenek.

Hogy nevelésünk hazafias irányu legyen, hogy tanítványainkban a hazaszeretetet ne csak felébresztjük, hanem fokozzuk, fejlesztjük: iskolai ünnepélyeket tartottunk március 15-én, április 11-én és június 8-án, minden alkalommal méltatva az illető nap fontosságát, jelentőségét. Védő angyalunk Erzsébet királynőnk temetése napján a gyászstzeni tiszteleten tanítványainkkal együtt megjelentünk s emlékének kegyeletes felújítása céljából nov. 19-én gyászünnepelet tartottunk és jó királyunk 50 éves uralkodói jubileuma alkalmából tartott isteni tiszteleten decz. 2-án részt vettünk.

A tanulók erkölcsi botlásait: hazugság, lopás, nagyobbak iránti tiszteletlenség, durvaság, árulkozás, stb. gyűléseinkben tanácskozás tárgyává tévén, igyekeztünk ezek megszüntetése, illetőleg elhárításának meggátolása végett, a gyors és hatékony intézkedést megtenni. Súlyos fegyelmi eset csak három ízben fordult elő s általában a tanulók magavisele jónak mondható.

Beható tanácskozás után az eddig használt rajzminták helyett a Velősi-félet vettük be iskolánkba s határozatilag kimondottuk, hogy diktandó és számírákál a jövő isk. évben a Csinádi Lajos tervezte „Háromszéki“ írkákat használjuk.

Az írásbeli dolgozatok és a rajz módszerének lehető tökéletesítése céljából minden osztályból év végén egy kitűnő, egy jó és egy olégséges dolgozatot visszatartottunk, hogy testületünk szept. havi ülésén tanácskozás és vita tárgyává tegyük.

Élénk vitát keltett ama kérdés, hogy a tanító

kompromittálása nélkül a tanulók hány %-ka bukhathik meg?

Végre is abban állapotunk meg, hogy azt precíz százalékokban meghatározni nem lehet, mivel e kérdésnél sok mellékkörülmény jön tekintetbe s igazságosan csak a tanító lelkiismerete dönthet.

A jutalmazások ügyét is ujjolag megbeszélés és vita tárgyává tettük. Tanácskozásunk eredménye abban a határozatban öszpontosult, hogy részesüljön jutalomban minden olyan szorgalmas tanuló, kinek általános osztályzata kitűnő. De nyerjen jutalmat minden osztályban egy-egy olyan tanuló is, ki szorgalom, magaviselet, szépirás, szavalás, vagy női kézi munkában társai közül kiválik.

A leányiskola felsőbb osztályainak növendékeiből Rákosi József kartársunk, ki a mult iskolai évben testületünk jegyzője is volt, a szorgalom és önállóság fokozása végett már 3 éves önképzőkört alakított. A tagok 5 krajczáros tagdíjaiból az előző két évben a kör ifjusági lapot járattott s ifjusági könyveket vásárolt. A mult iskolai évben begyűlt 8 frt 75 kr takarékpénztárba tétetett s ezt jövő évben az ifjusági könyvtár gyarapítására esetleg a testület megállapodása szerint, más hasznos célra fordítjuk.

Az eltanított anyagot nemcsak, hogy óráról-órára beirtuk egy arra rendelt naplóba, hanem havi üléseinkben a párhuzamos osztályok elvégzett anyagát összehasonlítottuk, hogy az esetleges különbségek kiigyenlittessenek.

A tek. kir. Tanfelügyelő ur az osztott népis-kola tantervét tanulmányozás és az esetleges észrevételek közlése végett, testületünknek megküldvén, a június hó 30-án tartott ülésünkben az egyes tagok megokolt előadása után, minden egyes tárgyra megtettük észrevételeinket s azokat határozat alakjában jegyzőkönyvbe foglalva, előterjesztettük a tek. kir. Tanfelügyelő urhoz.

III.

Jelentésem 3-ik részét az egészségügynek szenteltem. Tudva azt, hogy: ép testben lakik ép lélek, egész odaadással ttrekedtünk, hogy a nehéz helyiségi viszonyok között is a tanulók testi fejlődését elősegítsük, s egészségük épségben maradását biztosítsuk. Az egészség szabályainak gyakori magyarázása, a tisztaság megkövetelése és megtartása s szellőztetés voltak eszközeink. Hála a gondviselésnek, egyesek kivételével nem is volt sem ragályos, sem járványos betegség a tanulók között. Haláleset nem fordult elő.

Dr. Sinkovics Ignác, városi főorvos, havonként pontosan meglátogatta az iskolákat s a tisztaság tekintetében sohasem volt észrevétele, vagy kifogása. A megelőző években egy-két trachomás még volt, ez iskolai évben a szembetegségnek ez a súlyos faja sem mutatkozott egy tanulón sem.

Az ujra oltandó tanulók névsorát f. évi április hó 22-én a tek. Tanácshoz előterjesztettem s beoltásuk meg is történt.

Tiszteletteljes jelentésem tudomásul vételét kérve, maradok.

K.-Vásárhelyen, 1899. július hó 14-én

aláíratos szolgálja:

M. Székely János,
áll. isk. igazgató.

Számüzetésem ideje,

vagy miért hagytam ott Oláhországot.

Irta: Tornyai Ferencz román kath. lelkész.

(Folytatás)

Brailában a magyarok leginkább bérkocsisok s napszámosok. Csak alig egy néhány iparos. A bérkocsisok, kiket ott birsárok-nak is mondanak, legtöbbször iparosokból lettek, miután eszmadiaságból már nem lehetett megélni, mert hát reátanították az oláh fiatalságot. Egyeseknek jól hajt a fiakeroskodás, mert Oláhországban, a kinek van néhány bányája már nem jár gyalog, hanem urizál és viteti magát hintóban, mi óra számára megtörténhet két-három franknyi csekély díjazásért.

A ki aztán valamennyire bírja magát, főképp ha régebbi lakója már Oláhországnak, az a magyar már oláh szokású, oláh életű és viseletű, nem csak magában, de gyermekeiben, egész családjában is. És megcsik az, hogy oly családban, ha még oly

népes is, egész nap egyebet se hall, csak oláh szót. Az utcákon pedig éppen nem beszélnek magyar anyanyelvüket.

Brailában tűnt fel nekem először az az igazi szolgalelkű alkalmazkodás, melylyel minden tekintetben midőn külsőségről van szó, megelégedve, hogy magyar, rabjává lesz kivándorlott házánkfia minden, de minden sokszor magyar jellemnek vallásával teljesen ellenkező oláh szokásnak s magatartásnak, iparkodva minden módon kedvében járni az oláhnak s csak magyarnak nem látszani. S ez az, mi a magyar lelkésznek is szörnyű módon megnehezíti működését s neki legrosszabul esik, mert nem csak magyar érzésükből, jellegükből, szóval magyaraságukból vetkőzteti ki a szegényeket, hanem mivel az ily szokásokat és hozzájuk éppen nem illő magatartást még a templomba is beviszik és úgy a hogy érvényre juttathatják egyes vallásos szertartásoknál is.

Vallásos ténykedések alkalmával akárhányszor gyűlt meg a bajom magyaraimmal s sokszor minden ékes szólasomat és rábeszélő tehetőséget kellett összeszednem, hogy mint pap is, mint magyar ember is, érvényre jussak, hogy ha valamelyik atyafinak 2—3 frankja a zsebében volt, akkor nálánál nagyobb urat nem ismert, s papja is csak kis Miska előtte, a kivel egészen hangosan beszél. Ha azonban szüksége van valamire, oly meghunyászkodó, hogy az ember szinte resteli. Soha s sehol követelőzőbb és nagyobb urhatnású magyarokat nem láttam, mint Oláhországban.

Különbösen reudes körülmények között az oláhországi magyar csak muszájból keresi fel papját és akkor is csak részeg fővel. Kijuttot nekem e tekintetben a szegények részéről úgy, mit gazdagabb, jobb módú magyarok részéről is. Sokat keresgéltem, sokat temettem Romániában való lelkészkedésem alatt, de az ujjaimon tudnám elszámolni azokat az eseteket, amikor a szükséges bejelentésre, vagy magára a szertartásra is ittás fővel nem jött a kompánia. Tudni kell azt is, hogy egyedül soha meg nem indul papjához az oláhmagyar; kizárólag csak kettesével vagy hármával.

Köz tudomású dolog az, hogy a székely nép vallásos, istenfélő nép. Én ehhez még hozzá teszem: de csak itthon. A midőn elhagyja hazáját — bizonyosságot teszek róla — ritkakívétel, Istenét, vallását, erkölcsét, s mivel ezzel nemzetisége, magyar jellege szorosan összefügg — magyarságát is elhagyja, elrugja magától. Sőt többet mondok, nevét változtatja el, nem egy, de száz meg száz esetben, úgy, hogy akárhány száz magyart becsületes magyar névén ott Oláhországban nem ismernek; mert hát miért nem; Nagy-ból lett Neagu, Ötvös-ből Eatvesu, Fekete-ből Negru, Ferencez-ből, Fransta stb. stb., mi annál könnyebben megy, mert az oláh anyakönyvvezető vagy egyáltalán hivatalos közeg nagy előszeretettel eloláhosítja az idegen neveket; hisz saját becsületes nevet is akárhányszor Tornagius-nak írták s úgy mondták, ki hogy Tornagius. Mellékesen aztán meg legyen jegyezve, hogy hogy számos oláh magyarnak kapóra is jó az az oly könnyen menő név-eloláhosítás, mert hol a hazai, hol pedig az oláh törvényhatósággal szemben ügyes s gyakran nagyon szükséges személyazonossági takaró.

(Folyt. köv.)

Jelentés a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara 1898. évi közgazdasági viszonyairól.

(Folytatás.)

Emo bizottság ezek folytán megkezdte munkálátát, a melynek következtében a kamara most már abban a helyzetben van, hogy egy Marosvásárhelyt felállítandó gyapjufonó- és festő-gyár ügyében kész tervszettel lépethet a közönség elé, melyhez a kereskedelemügyi miniszter ur jóakaratu támogatását ezuttal is tisztelettel kéri.

Ezen felállítandó gyapjufonó-gyár létesítésének indokait és előleges költségtervezetét a kezdeményező kamarai titkár, a következőkben terjesztette a bizottság elé:

„Régi ideje már, a mióta kutatom a módokat, a melyek által a székelyföld textil iparát fellendíteni sikerülne, a mely egy idő óta arról a fokról is aláhanyatlott, a mely kisebb fokon valaha állott.

Mert a székelyföldnek, habár kezdetleges, de mégis volt valami textil ipara, a melyet házi-iparilag a legkiterjedtebb mértékben üzött a falusi nép akkor, a mikor a székely szötteket nem az osztrák gyárakban állították elő.

Történetek már különféle próbálkozások ezen fontos ipar föllendítésére eddig is: állami támogatással szövő gyár létesített Seps-Szt.-Györgyön, a melynek egyik célja az volna, hogy Háromszék-vármegye leányaival az újabb szövési fogásokat megismertesse, a kik, mint munkások a gyárban keresetet találván, a gyakorlati ismereteket mondhatni kenyérkeresetük közben sajátítják el és mint képzett szövők később otthonukban is terjesszék. Ugyanilyen célzattal és szintén állami támogatás mellett szövőiskolák is létesültek Székely-Keresztúrt, Csikszederében és Marosvásárhelyt. Azon felül akormány több szövőszéket adományozott a szövészetben jártas egyéneknek teljesen ingyen, csupán azzal a kikötéssel, hogy kötelesek évente egy-két hajlammal bíró egyént a szövészetben kiképezni. Kereskedelmi és iparkamarának is megragadott minden kedvezőnek tetsző alkalmat, a mely által a szövészetnek kerületében lendületet adhatni remélt.

S bár jó egy évtizede már, hogy foly ezen: kezió, annak nagyobb hatását — sajnos — nem igen észlelhetjük.

Ha kutatjuk, ennek okára igen könnyen rátekinthetünk. Ez az, hogy ezen akezió nem a hazai nyers termelés alapjára lőn fektetve, hanem idegen eszközöket hívtak segítségül és teljesen idegen anyagok feldolgozását tűzték célul. S ezen anyag is már félgyártmány, a melynek elkészítéséért a külföldnek kell először adózni. Vagyis kezdetleges gyári és iskolai textil iparunk mondhatni kizárólag pamutfonalak feldolgozásával foglalkozik, a mely fonalak miként tudjuk, mind külföldön készíttetnek el, az anyag pedig, a melyből előállítatnak, nemcsak, hogy nem hazai származású, hanem egészen más világgrésnek a termékét képezi.

Nemcsak, hogy ez uton ipart teremteni nem lehet, hanem saját magánk csinálunk konkurrencziát hazai nyers terményeinknek, a mint kender és len termelésünk hanyatlása erről szomorú tanúságot tesz.

Ugy vélem tehát nem tévedek, ha kifejezést adok azon meggyőződésemmek, hogy nemzeti gyáripar csak úgy lehet teremteni, ha annak gyökereit a hazai talajból szívják életnedvöket, vagyis, ha azoknak anyagát a hazai nyerstermények képezik egyrészt; másrészt pedig, ha a feldolgozás sorozatából nemcsak hogy semmit ki nem hagyunk és nem a derekán szegődünk annak további feldolgozásához, hanem magára a nyers anyagokra tesszük rá a kezünket és alakítjuk át olyanná, a mely állapotában annak további feldolgozására már sokan vállalkoznak és mind ezen fokozatokon keresetül magyar munkások keresnek mellette kenyeret.

(Folyt. köv.)

Az agyagfalvi székely-émlék ügye.

Minket, székelyeket a közös sors, a közös küzdelem és baj összeforrasztottak, mint a tűz ereje az anyagot. Ebben volt erőnk, kitartásunk a századok viharain keresztül.

Sokszor elgondolom, mily nemesen éreztek apáink, a kik bérezes kis hazájukban, a világtól elzárva, az anyasorságtól elhagyatva: saját erejükön templomokat, iskolákat építettek, hogy az ősök ereihez méltó nemzedéket neveljenek.

Munkásságukat, lelkesedésüket ébren tartotta mindig a hagyományok ideális szeretete. Ez a magaslatos érzés hozta létre az agyagfalvi réten emelkedő székely-émlék eszméjét is. A gyűjtési mozgalom Székely-Udvarhelyről lelkesedéssel indult meg.

Edison, a nagy tudós egyszer azt mondta: Arra, hogy valamely új feltalálás gyakorlati sikerét biztosítsuk, éppen annyi észre van szükség, mint magára a feltalálásra. Ebben a mondasban az igazság az, hogy nem elég valami jót, szépet kitalálni, hanem azt meg is kell csinálni.

Igy vagyunk a székely-émlékekkel is. Meg kell teremtenünk, mert a szent cél és annak megvalósítására lelkesedéssel, önbizalommal vállalkoztunk.

És meg is lesz, mivel a székely nép tevékenységében bizom, buzgóságában hiszek. Egyáltalában oly tulajdonságait ismerem, melyek a komoly, hazafias munkát erény számba veszik.

A történelmi nagy hagyományokat nem hagyhatjuk veszni. Ez egyértelmű lenne a nemzeti önérték, az erkölcsi érzék iránti elfálsultsággal, melyről Kölcsey kesereg:

Vándor, állj meg...!

Más faj állott, a kihunyt helyére,
Gyöngye fővel, romlott, szívtelen;
A dieső nép, mely tanult izzadni,
Sizzadás közt hősi bört aratni,
Névben él csak, többé nincs jelen.

Ha őseink ereit nem ápoljuk, bizony édes véreim, csak afféle pakfong székelyek leszünk.

A székely honszeretlet már ott virrasztot a haza bölesőjénél és azóta nekünk nemzeti ügyben semmi sem volt közönyös.

Ne engedjük tehát a székely-émlék ügyét vesztelni. Szívós kitartással törjünk előre ebben a dologban is. Az egyetértő munka még a porszemekből is fényes templomot építhet. A legutolsó napszimból is juthat egy-két fillér a szent ügyre. Kiki annyit, a mennyit képes. Quantum potes, tantum aude!

Gondoljuk meg, kedves székely atyámfiai, hogy az agyagfalvi emlékek a hazafiságnak újabb forrását nyitjuk meg, melyből utódaink halás érzelmek közt erőt, lelkesedést merítenek.

Őseink megbecsülése nagy mértékben emeli a mi értékünket is. A míg nagy és nemes elődök példáján lelkesülő nép maradunk, addig nem féltünk a székely népet!

Fülei Sz. Lajos.

Ujdonságok.

— **Bucsu-ebéd.** Lapunk multszámában említettük, hogy a helybeli polgári iskola érdemekben gazdag igazgatója, Erdélyi Károly ur, jól megérdemelt nyugalomba vonulván, eltávozik városunkból. Tudva levő dolog, hogy Erdélyi Károly ur nemcsak hivatalos kötelességeinek pontos és lelkiismeretes elvégzésével, hanem közügyi és a társadalmi érdekében kifejtett nagy és eredményes munkálkodásával is biztosította nevének fennmaradását. Különösen sokat dolgozott a három városi humán intézet, az árvaház, menház és kórház érdekében. Ezen intézetek történetének ugyszólván minden lapja, minden nevezetesebb mozzanata az ő nevével van kapcsolatba hozva. Halájuk, elismerésük csekély jelölés az intézetek távozása alkalmából, f. hó 26-ikán, az árvaház helyiségében bucsu-ebédet rendeztek tiszteletére, melyen a városi tanács s a három intézet képviselői vettek részt. Ebéd előtt az árvaházi növendékek bucsuztak el. Megható szavakban mondott köszönetet egy kis árva testvérei nevében azért a sok jóért, melylyel az intézetet s így közvetve őket boldogította. Ebéd közben pedig Nagy Károly igazgató emlékezett meg azokról az elhervadhatatlan érdemeiről, melyekkel nevét az emberszeretet terén örök életivé tette. Erdélyi Károly ur mindkét beszédre a töle már megszokott szép modorban válaszolt. A kedélyes társaság ebéd után is még sok ideig maradt együtt.

— **Köszönetnyilvánítás.** Mindazon közeli és távoli rokonok, ismerősök, jó barátok, kik felejtethetetlen kedves nőm temetésé alkalmával — mely bánatom közepette — megjelenésükkel vigasztalni és részvétüket kifejezni szívesek voltak, fogadják a nyilvánosság előtt is halás köszönetem nyilvánítását. Kézdi-Vásárhelyt, 1899. júl. 28-án. Kupán József, kereskedő.

— **Felhőszakadás.** Folyó hó 28-án d. e. ¼12 órakor nagy felhőszakadás volt Kézdi-Vásárhelyt, mely csaknem ¼ óra, hosszágú tartott; azonban a gazdaközönség nagy öröme nem volt jéggel párosult.

— **Öngyilkossági kísérlet.** Oroszfalvi Simon Róza eselédleány e hó 28-án lügköldatot ivott. A szerencsétlent eszméletlen állapotban vitték be a kórházba, hol az élet és halál között vívódott; onnan szülei haza szállították Oroszfaluba további ápolás végett. Tettének oka ismeretlen.

— **Meghívó.** A kovásznai „Kaszinó“ Kovásznán, a „Deák Imre“-féle szinkörben 1899. évi augusztus hó 5-én, a kovásznai sétány színpadja alapja javára, zártkörű táncszertélyt rendez. Bolpó jegyek ára: Személyjegy 1 frt; Családjegy 2 frt 50 kr. Kezdet 8 órakor. Felülfizetéseket köszönettel nyugtáz a rendezőség.

— **A Petőfi-ünnep és a „Rikán belőli honvéd-egylet“.** Most, mikor a magyar nemzet halhatatlan emlékü dalnoka halálának ötvenedik évfordulóján a kegyelet ünnepét üli, azok az öreg hon-

védők, a kik vöröket hullatták a szabadságharc nehézküzdelmében, könnyes szemekkel áldoznak a nemzet ihletett lantosának a „Rikán belöli honvéd-egylet” küldöttség útján fogja képviselni magát július 31-én a segesvári országos ünnepélyen. A derék agg honvédek egyszersmind 10 frtot tettek le a „Székely Nemzet” szerkesztőségénél koszorú-megváltás czimén a Petőfi-ház alapja javára. A 10 frtot elküldöttük a mai postával rendeltetési helyére dr. Bartók Lajos urhoz, a Petőfi-társaság elnökéhez.

— **Felhívás.** Tisztelettel kérem azon tisztelt szülőket és gyámokat, kik fiokat a marosvásárhelyi ker. és iparkamara útján ipari és kereskedői pályán kiképeztetni óhajtják, a fiu keresztlevét és iskolai bizonyítványát hozzám aug. hó 10-éig adják be.

Megkivántató ép és egészséges testalkat és 13 évet betöltött, de 16 évet meg nem haladott életkor. Bővebb felvilágosítással készséggel szolgálok. Ifj. Czimbalmos Ferencz, iparkamarai tanácsos.

— **Táncmulatság.** A Kézdi-Vásárhelyen szünidőző tanuló ifjuság „szegény tanulókat segélyező alapja” gyarapítására Kőkössi Károly ügyvéd, dr. Bodor Ferencz közjegyző urak védnöksége és Erdélyi Károly nyug. polg. isk. tanár ur tiszteletbeli elnöksége alatt 1899. augusztus hó 12-én d. u. 5 órakor az unió-kerti szinkörben nyári táncmulatságot rendez. Belépti díj: Személy 2 korona. Családjegy 5 korona. E mulatságra jegyek előre válthatók: Fejér L. fia, ifj. Dávid István és Jancsó F. Lajos urak kereskedésében.

— **Köszönet.** Sternberg Ármán hangszer kereskedő ur (Budapest, VII. Kerepesi ut 36-ik sz.) háromszékvármegyei „Erzsébet” árvaleány-nevelő intézetünk részére, egy minden tekintetben kitűnő szerkezetű, kellemes hangú és csinos kiállítású harmoniumot, a lehető legmérsékeltbb ár mellett bocsátván rendelkezésre, kedves kötelességet teljesítettünk akkor, midőn nevezett urnak nagylelkű áldozatkészségeért a nyilvánosság terén is hálás köszönetet mondunk. Együttal felhívjuk nevezett czégre a hangszer vásárolni szándékozók figyelmét. Kézdi-Vásárhely, 1899. jul. 24. Bárá Szentkereszty Stephanie, intézeti elnök. Martzi Ferencz, int. jegyző.

Hirdetések.

Sz. 2656/99.

Hirdetmény.

Alattírt városi tanács a s.-szentgyörgyi m. kir. Pénzügyigazgatóságnak 13580/99. szám alatti rendelete alapján közhírré teszi, hogy a f. évre megállapított s. érvényesített fegyveradó kivétési lajstrom folyó év július 29-ikétől, folyó évi augusztus hó 7-dikéig ezen városi adóhivatalnál közszemlére ki van téve és az minden érdekelt fél által megtekinthető.

Esetleges folyamodványok a s.-szentgyörgyi m. kir. pénzügyigazgatóságnál nyújtandók be.

Kézdi-Vásárhelyt, 1899. évi július hó 28-án.

(84) 1—1. Bartók Károly, polgármester.

Több mint 50 év óta
sikerrel használtatik
Az

ESZÉKI SPITZER-KENŐCS

és az

ESZÉKI SALVATOR-SZAPPAN

Valódi minőségben csakis
mint eddig, ezentul is
ESZÉKEN, felsőváros

DIENES C. J.-féle

gyógyszertárban

készül és megrendelhető.

SZEPLŐKET

és

MÁJFOLTOKAT,
valamint az összes

bőrtisztítálatlan-
ságot

biztosan eltávolít

1 tégely valódi Spitzer-kenőcs . . . 35 kr.
1 üveg valódi Spitzer-mosdóvíz . . . 40 kr.
1 darab valódi Salvator-szappan . . . 50 kr.
1 doboz valódi lyoni rizspor 3 színben 50 kr és 1 frt.
1 tégely kézpaszta . . . 60 kr.

FIGYELMEZTETÉS

Csak akkor valódi, ha a fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el vannak látva és kéri a t. közönség csakis DIENES-féle eszéki kenőcsöt és szappant kérni és elfogadni.

ZACHERLIN

nem dobozban

Egyedül csak az valódi, a mely üvegen Zacherl név rajta van.

Elpusztít mindenféle ártalmas rovarokat gyorsan és oly módon, hogy többé életre nem kel.

A „Zacherlin” valódi minőségben kapható:

Kézdi-Vásárhelyt Császár Pál
Jancsó Géza
Kovács Ferencz
Hamar Zoltán

Csik-Szereda Jacob és Társa
Nagy Gyula
Sepsi-Szent-György: Császár Gyula
Császár Sándor
Ferencz Lajos
Gyárfás Árpád
Ötvös Pál